

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

9 april 2008

GEDACHTEWISSELING

**over het rapport ‘Optimalisatie en rationalisatie van het
hoger onderwijslandschap en -aanbod’
met professor Luc Soete (UM), voorzitter van de Ministeriële Commissie,
en de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering
en Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door mevrouw Stern Demeulenaere**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck.

Vaste leden:

de heer Werner Marginet, de dames Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, de heer Leo Pieters;

de dames Cathy Berx, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn, Monica Van Kerrebroeck;

de dames Stern Demeulenaere, Laurence Libert, de heer Hans Schoofs;

de heer Dirk De Cock, mevrouw Anissa Temsamani, de heer Robert Voorhamme.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Stefaan Sintobin, de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heren Paul Delva, Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heer Luc Martens;

de heer Karlos Callens, de dames Margriet Hermans, Fientje Moerman;

de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen, Joris Vandenbroucke.

Toegevoegde leden:

de heer Kris Van Dijck;

de heer Jef Tavernier.

INHOUD

	Blz.
1. Toelichting door professor Luc Soete (Universiteit Maastricht), voorzitter van de Ministeriële Commissie	4
2. Vragen en opmerkingen van de leden	7
3. Antwoorden van professor Luc Soete	10
4. Antwoorden van de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming	12
5. Replieken	14

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie besprak op 13 maart 2008 het rapport 'Optimalisatie en rationalisatie van het hoger onderwijslandschap en –aanbod' met professor Luc Soete (UM), voorzitter van de Ministeriële Commissie, en de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming.

1. Toelichting door professor Luc Soete (Universiteit Maastricht), voorzitter van de Ministeriële Commissie

Professor Luc Soete: Het rapport werd in februari 2008 aan de minister overgemaakt. Het is een rapport van een commissie die in maart 2007 door minister Vandenbroucke werd ingesteld. Hij wilde een gemeenschappelijke visie over rationalisatie en optimalisatie van het hoger onderwijs. De commissie bestond uit de rectoren Ben Van Camp (VUB), Paul Van Cauwenberge (UGent), Marc Vervenne (KU-Leuven), vicerector Bea Cantillon (UA); de voorzitters van de associaties Willy Claes (Associatie Universiteit Hogescholen Limburg), André Oosterlinck (Associatie KULeuven), Luc Van den Bossche (Associatie Universiteit Gent); de algemeen directeurs Frank Baert (Katholieke Hogeschool Sint-Lieven, Associatie KULeuven) en Johan Veeckman (Arteveldehogeschool, Associatie UGent); voorzitter Jan van den Nieuwenhuijzen (Karel de Grote-Hogeschool, Associatie Universiteit & Hogescholen Antwerpen). Ikzelf was een buitenstaander en bekijk vanuit het buitenland het hoger onderwijsbestel in Vlaanderen. Het tijdsbestek was relatief kort. De minister vroeg om voor het einde van 2007 een rapport op te stellen. Dat was onmogelijk en daarom vroegen we om een maand uitstel.

Uitdagingen

Het uitgangspunt waren vier specifieke vragen. Wat met de vergrijzing die sterk toeneemt, niet enkel in Vlaanderen, maar ook in Europa? De afname van jongeren zet door. Er is een hoge participatiegraad in het hoger onderwijs. Er zijn nog mogelijkheden voor toename, zij het beperkter in de toekomst. Vanuit louter demografisch perspectief is er dus een afname in aantal geïnteresseerden in hoger onderwijs. Er is een daling van de vraag naar hogere opleidingen in het noorden van de wereld en een sterke stijging in het zuiden. Hoe onderwijsstelsels in het noorden daarmee omgaan, is een algemeen probleem.

Een volgende vraag die zich aandient, is hoe het zit met de europeanisering. Vorig jaar heeft Vlaanderen

finaal het bama-stelsel (bachelor-master) ingevoerd. Vanaf dit academiejaar zullen de eerste mensen erin afstuderen, maar voor de tweejarige masters zal dat pas in het academiejaar 2008-2009 gebeuren. Daarbij komt dat het bama-proces stapsgewijs is ingevoerd in Europa en dat dit wordt doorgezet in de diverse lidstaten. In 2009 is er in Leuven nog de zesde ministeriële conferentie over de Bologna-verklaring.

Ten derde, en specifiek Vlaams, is de associatievorming met een vrij eenvoudig binair hoger onderwijsstelsel met professioneel hoger onderwijs en academisch onderwijs waarmee Vlaanderen zich onderscheidt van de rest van Europa, dat voor meer complexe vormen heeft gekozen. De overgang van een drieledig naar dat binaire stelsel vergt heel wat aanpassingen. De commissie heeft zich dus ook toegelegd op de vragen die daarbij rijzen.

Ten slotte loopt Vlaanderen ook voorop met het systeem van accreditaties met het grensoverschrijdende NVAO (Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie). Er is meer algemeen een toenemende belangstelling voor het functioneren van een hoger onderwijsstelsel dat uiterst belangrijk is voor economische groei en dynamiek en de kennismaatschappij van morgen. Het thema kan rekenen op de belangstelling van politiek, beleid en dat in alle Europese landen.

Doelstellingen en randvoorwaarden

De doelstellingen en randvoorwaarden zijn heel divers. Zo is er de geografische toegankelijkheid en nabijheid, die ontzettend belangrijk is, zeker voor de professionele opleidingen. De nabijheid bepaalt vaak of jongeren al dan niet gaan studeren. In heel wat gebieden zijn stageplaatsen en dergelijke intrinsiek verbonden met de regio. Dat is voor een aantal opleidingen heel karakteristiek.

Voor de universiteiten tonen cijfers van de VUB voor heel Vlaanderen aan dat er nog steeds heel sterke onderliggende regionale stromen zijn. In het aantrekken van studenten wordt nog heel sterk een beroep gedaan op de lokale omgeving. De regionale instroom blijft uiterst belangrijk. Regionale nabijheid en geografische toegankelijkheid is belangrijk, maar er is een duidelijk verschil tussen de professionele en academische opleiding.

Tegelijk is mobiliteit een van de grote uitdagingen van de toekomst. In de grote hoger onderwijsruimte van Europa ontwikkelt zich een dynamiek waarbij overal in Europa de buitenlandse studenten een steeds grotere rol gaan spelen. Daarom stelt de commissie voor een herziening van het Taaldecreet

door te voeren (zie annex 1 van het rapport).

Mobiliteit mag niet enkel geografisch worden beschouwd, maar moet ook tussen het professionele en het academische kunnen. Het moet mogelijk zijn een professionele opleiding voort te zetten in de richting van een academische en omgekeerd. Er wordt gesproken over mobiliteit in termen van een zalm- of watervalstelsel. Het impliceert ook weer dat er vragen rijzen bij de geografische nabijheid en dat de afweging tussen rationalisering en geografie van bijzonder belang blijft.

Ten slotte zijn er nog twee randvoorwaarden. Wat het levensbeschouwelijk pluralisme betreft, is er de nood aan een zorgvuldig evenwicht. Inzake de knelpuntberoepen is er de rol van het hoger onderwijs bij het inspelen op de arbeidsmarkttekorten.

Rationalisatienormen

Wat stelt de commissie voor in het rapport? In eerste instantie om de discussie over de kwaliteit van opleidingen even links te laten liggen. Het is typisch iets voor de accreditatieorganen en er is een heel instrumentarium dat daarin voorziet, dus leek het ons prioritair dat er eerst een gemeenschappelijk kwantitatief normenstelsel werd ontwikkeld. Van daaruit kunnen we dan eventueel kwalitatieve aanpassingen aanbrengen.

De normen zijn na heel wat berekeningen vastgelegd. Tegen de start van het academiejaar 2012-2013 zou elke instelling een rationaliseringsplan moeten kunnen voorleggen. Daarin moeten alle bacheloropleidingen die over de drie jaar samen een bezetting hebben van minder dan 80 studenten, een plan van aanpak hebben met maatregelen ter zake. Tegen 2015-2016 loopt de norm op naar 115 studenten. De cijfers zijn als norm gekozen vanuit de idee van een eerste jaar met 60 studenten, een tweede jaar met 30 en 25 uitstroming. Dat leek ons een ideaal in het perspectief van een kwantitatieve norm. Over het aantal kan gediscussieerd worden, maar alle instellingen aanvaarden de norm, zowel voor professionele als academische opleidingen.

De masteropleidingen beginnen pas in het huidige academiejaar 2007-2008 en er is dus nog geen zicht op de aantallen van ingeschreven studenten voor masteropleidingen. De cijfers kunnen pas in februari 2009 beschikbaar zijn. Er zijn immers ook masteropleidingen van 2 jaar. Het leek ons niet verstandig met voorstellen over bepaalde normen te komen zonder inzicht in de precieze kwantitatieve inhoud ervan. We doen geen concrete optimalisatievoorstellen voor de masteropleidingen, maar beklemtonen wel dat ook daar die optimalisatie en rationalisatie uitermate belangrijk zijn, zo niet zelfs nog belangrij-

ker met het oog op de band met onderzoek en de internationale wereld, op de Europese elementen en de Europese hoger onderwijsruimte. Louter vertrekken van kwantitatieve elementen gaat dus niet op. Ook voor de masters willen we de oefening maken zodra de gegevens beschikbaar zijn en dan normen opstellen om later de kwalitatieve aspecten in te vullen.

Afwijkingen

Er zijn afwijkingen mogelijk. Er zijn afwijkingen die gebaseerd zijn op overlap van opleidingen. Bepaalde onderdelen kunnen gemeenschappelijk gebeuren, bijvoorbeeld in opleidingen met weinig studenten. Dat is al een vorm van rationalisatie. Er zijn ook gezamenlijke opleidingen mogelijk om overlap te voorkomen en te proberen dingen samen te doen om een betere studenten-stafratio te bekomen. Daarnaast zijn er opleidingen die sterk gebonden zijn aan onderzoeksgroepen. Er zijn unieke opleidingen en opleidingen met sterke levensbeschouwelijke aspecten. Ten slotte zijn er opleidingen die gericht zijn op specifieke knelpuntberoepen. De lijst zoals momenteel beschikbaar bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) is volgens ons echter veel te uitgebreid. Het is niet louter het beroep te kunnen uitoefenen wat voor ons voldoende zal zijn. Als uit de industriële sector een vraag komt naar doelgerichte opleidingen voor een knelpuntberoep en om die boven de norm in stand te houden, dan zal daaraan ook een financiële inbreng vanuit de betrokken sector gekoppeld worden. Ten slotte is er nog de lokale verankering die een afwijking kan verantwoorden, namelijk als er sprake is van een heel duidelijke geografische band met betrekking tot stageplaatsen of als het gaat om de onderzoeksbasis van een masteropleiding.

Een binair hoger onderwijsstelsel

Vlaanderen neemt duidelijker stelling dan bijvoorbeeld Nederland. Het kiest voor een binair stelsel, terwijl in Nederland de discussie nog volop woedt en hogescholen zich in het Engels positioneren als 'professional universities'. Dat brengt een hoop problemen en onduidelijkheden mee. De idee van een binair hoger onderwijsstelsel is uiterst transparant en zeer positief. Om het volledig te realiseren is er nog heel wat tijd nodig en moet een heel proces doorlopen worden dat langzaam maar zeker die kant op gaat. In het rapport gaan we dan ook vrij uitvoerig in op hoe de transitie zou kunnen gebeuren en hoe dat via de associaties zou kunnen. Ook de manier waarop hogescholen hun academiserende opleidingen kunnen voortzetten tot 2012 om ze daarna via de associatievorm in te kantelen in de universiteit. Het lijkt immers logisch als er een binair stelsel is met academische opleidingen, dat er ook een overdracht daarvan is naar de universiteiten via de associaties na hun hopelijk succesvolle accreditatie als academi-

sche opleiding.

Er zal rekening moeten worden gehouden met heel wat flankerende maatregelen. Het rationalisatieplan houdt in elk geval geen besparingen in. De overstap impliceert dat ook het personeel van de academiserende opleidingen academisch geschoold zal moeten zijn en dat ze zullen moeten beantwoorden aan de normen van de universiteit. De commissie stelt dit heel duidelijk: de normen die voor het personeel zullen gelden, zullen van een academisch niveau zijn. Bij het bestaand personeel zal er sprake zijn van uitdovende functies. Er zullen voldoende taken zijn binnen de opleidingen om op bestuurlijk en ander vlak te blijven functioneren. Dat is ook de reden waarom er een lange tijdsfase overheen moet gaan om de vernieuwing door te zetten.

Aanbevelingen

Ten slotte overloop ik de tien aanbevelingen van het rapport en ga ik snel even langs de cijfers. De cijfers in het derde deel van het rapport zijn puur ter illustratie om aan te geven wat er bijvoorbeeld bij een norm van 80 zal gebeuren en wat bij een norm van 115. Het geeft aan waar de problemen zich kunnen voordoen. De meeste instellingen zijn zich daarvan echter zeer bewust. Waar zich mogelijk dergelijke knipperlichten als problemen stellen, is men al volop bezig met rationalisatie.

De concrete aanbevelingen beginnen met de meest essentiële die ook meteen aan de minister werd overgemaakt. Het betreft de idee van een tijdelijke stop tot 2011 op het organiseren van nieuwe opleidingen. Er is een moratorium nodig om rust te brengen in het hoger onderwijslandschap en te voorkomen dat er onophoudelijk aanpassingen gebeuren en nieuwe initiatieven worden genomen. Er worden ter zake ook enkele uitzonderingen gespecificeerd.

Ten tweede staat onder aanbeveling 1b dat na dat moratorium wel nieuwe opleidingen kunnen worden ingericht, maar onder strikte voorwaarden. Die worden duidelijk omschreven en er zijn een aantal formules ingeschreven om in een leidraad met kwantitatieve elementen te voorzien. Ze zijn binnen de commissie in elk geval onderwerp van menige discussie geweest. Ze zijn in elk geval als consensusgedachte opgesteld.

Er is sprake van aanbevelingen 1a, 1b en 1c. Aanbeveling 1c handelt over de masteropleidingen. Alles vertrekt echter vanuit rust in het onderwijslandschap. Pas als er een echt rationalisatieplan is in die fase, kunnen nieuwe initiatieven worden genomen.

Als tweede aanbeveling geven we mee dat het om

een geleidelijke rationalisatie moet gaan, met een aanscherping van de norm van 80 naar 115. Daaraan worden nieuwe mogelijkheden gekoppeld, maar ook bijkomende investeringen in het hoger onderwijs. De rationalisatie kan dus een extra kost genereren. Daarom zijn wij ervoor te vinden dat Vlaanderen ook zou komen tot een norm van 2 percent van het bbp (bruto binnenlands product) voor het hoger onderwijs. Dat kan men vergelijken met de Barcelona-norm van 3 percent van het bbp voor uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling.

Een derde aanbeveling behelst het feit dat het gaat om indicatieve normen, knipperlichten als het ware. Ze moeten voor de instellingen aangeven waar zij problemen hebben en waar ze meteen actie kunnen ondernemen in het kader van een toekomstig rationalisatieplan.

De vierde aanbeveling omvat de afwijkingen, waarvan ik er een zevental al heb opgenoemd. Het lijkt me duidelijk dat de interpretatie van de afwijkingen scherp afgelijnd moet zijn. Zo moet een unieke opleiding scherp gedefinieerd worden. Voor ons moet een unieke opleiding op zijn minst uit 50 percent andere vakken bestaan dan andere opleidingen.

Voor wat de masters en meer onderzoeksgerichte opleidingen betreft, zullen uiteraard andere normen gelden. Als het gaat over academische bachelors, dan is de methode die wordt gehanteerd om rekening te houden met de manier waarop studenten uit verschillende opleidingen een bepaalde opleiding volgen, belangrijk. Daarom zijn bepaalde van die factoren meegenomen in de norm, die veeleer vertrekt vanuit de student-stafratio. De berekeningen ter zake vindt u als bijlage bij het rapport. In de wetenschappen zien we bijvoorbeeld dat veel van de opleidingen bij universiteiten de normen niet halen. Dan zien we dat de instellingen zelf intern al met aanpassingen zitten, zodat studenten wiskunde, natuurkunde of scheikunde vakken krijgen vanuit diverse opleidingen. Daar speelt de fameuze verwevenheid, waarvan men vindt dat er per instelling grote verschillen bestaan tussen de opleidingen.

Voorts stellen we ook nog voor om in dat binair hoger onderwijs, alle structuuraanpassingen die nog moeten gebeuren even te bevriezen. Het grote gevaar schuilt er weer in dat met betrekking tot de inkantelingsprocessen, dit wordt aangegrepen voor allerlei nieuwe initiatieven. Belangrijk is opnieuw te bekijken welke verantwoordelijkheden hogescholen en associaties hebben en die dan te laten overstappen naar de universiteit.

Een aparte aanbeveling is opgenomen voor het hoger kunstonderwijs. Het is een uitermate belangrijke sector in Vlaanderen en ook daar moet een rationali-

satieproces worden ingezet. Het lijkt ons wenselijker voor zo'n aparte sector ook een aparte commissie in het leven te roepen. Het gaat immers om opleidingen met een heel ander karakter.

Ook het prijskaartje werd onder de loep genomen. Het rapport neemt dus ook stelling inzake de toekomstige financieringsbehoeften. Het prijskaartje is hoog, maar dat was te verwachten, mede gezien de lange termijn waarover het gaat.

Tot slot zeggen we in de tiende aanbeveling ook iets over de noodzaak. Het binaire stelsel brengt ook het gevaar mee dat de twee stelsels uit elkaar groeien. Aan de ene kant staat dan het professioneel hoger onderwijs, dat zo belangrijk is voor innovatie, toepassingen en alle aspecten van de industrie. We hebben daarom een oproep gelanceerd om erop toe te zien dat de professioneel gerichte bachelors geen eiland worden. Het zijn namelijk sterk democratiserende opleidingen.

Besluit

Het vervoltraject staat op de laatste bladzijde van het rapport om aan te geven dat we eigenlijk helemaal niet rond zijn en dat er nog vele vragen rijzen ondanks het vele werk dat al is verricht. Er zal nog een boel werk zijn vooraleer alles op punt staat, niet alleen op het gebied van masteropleidingen, maar ook op het gebied van specifiek juridische temen, vragen over concepten enzovoort.

Als besluit heb ik iets toegevoegd vanuit mijn eigen perspectief als observerende intermediair die probeert te luisteren en de partijen op één lijn te krijgen. Dat het is gelukt, is in de eerste plaats te danken aan de vertegenwoordigers van de verschillende instellingen. De overtuiging die bij hen leeft, is het gevoel van nu of nooit en het punt dat rationalisatie absoluut nodig is. Als Vlaming in het buitenland zit je toch wel te kijken hoe scherp het stelsel wordt ingevoerd en hoe Vlaanderen vooruitloopt op een probleem dat alle Europese landen zal treffen. Ik vermoed dat Vlaanderen zo'n koploper kan zijn door de rol die de associaties en de assen spelen. Er ontstaat zo een dynamiek waardoor mensen het gevoel krijgen dat ze samen dingen moeten doen en dat rationalisatie als het ware geïnternaliseerd wordt in de strategie van de hoger onderwijsinstellingen.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Ludo Sannen: Ik mis eigenlijk de echte verantwoording voor de rationalisering, zelfs als het in het kader van de Bologna-dimensie wordt geplaatst en afgewogen tegen de hele europeanisering. Het lijkt erop dat het een axioma is dat rationalise-

ring nodig is. De term optimalisering houdt al een waarde-element en een beoordeling in. Rationalisering staat in deze voor inkrimping van het aanbod en allicht ook het beter op elkaar afstemmen ervan.

Mobiliteit wordt in dit kader wel heel erg vanuit de instellingen benaderd. Het gaat over de mobiliteit van de student internationaal en die binnen de instellingen en het opleidingsaanbod. De eerste vorm van mobiliteit steun ik ten volle. In de tweede vorm van mobiliteit gaat het erover dat een student nog een professionele bachelor of een andere master moet kunnen halen binnen de academische opleidingen. De mobiliteit tussen de verschillende instellingen waarbij een student bijvoorbeeld gedeeltelijk studiepunten zou kunnen opnemen in de ene instelling terwijl hij ingeschreven is in een andere, wordt niet echt duidelijk omschreven. Ik kan me voorstellen dat het voor een student verrijkend kan zijn studiepunten en deelpakketten op te nemen in andere instellingen om juist die andere invalshoek te krijgen en toch voldoende studiepunten te verzamelen om af te studeren. De instellingen lijken mij dat soort van mobiliteit zeker niet aan te moedigen in Vlaanderen. Daarover wordt niet echt gesproken. Voorts kan ook de docent of professor mobiel zijn binnen de instelling. Met die optie in gedachten komt de term rationalisering heel anders over. Bijvoorbeeld voor de richting bio-ingenieur in de bachelor zou men eraan kunnen denken om via akkoorden tussen de instellingen te voorzien in een uitwisseling van professoren. Getuigt dat ook niet van rationalisering? Garandeert dat ook niet de kwaliteit in de opleiding en de wetenschappelijke inbedding voor zo'n opleiding? Heeft rationalisering enkel te maken met het plaatsen van aanbod of gaat het ook over een bundeling van krachten die de wetenschappelijke inbedding garandeert en ervoor zorgt dat een opleiding ook elders, waar minder studenten zijn, even kwalitatief kan zijn? Die bedenking wordt nergens gemaakt, terwijl bijvoorbeeld in het basisonderwijs wel soms sprake is van bijhuizen die toch kunnen genieten van de voordelen van het geheel.

Bij de inkanteling van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteit maak ik nog de bedenking dat de meerwaarde van die academische hogeschoolopleidingen gevoeld wordt in de hele hogeschool-onderwijscultuur en de onderzoekscultuur daar. Zodra die inkantelingen gebeuren, waarvan ik voorstander ben, valt voor de hogescholen eigenlijk die meerwaarde weg. Dat kan verarming en andere consequenties in de hand werken.

De heer Dirk De Cock: In het verhaal van de rationalisatie zit een schijnbare tegenstelling. Enerzijds is er een vraag naar rationalisatie, anderzijds waarschuwt de professor ervoor dat de hele uitbouw veel geld zal kosten. Dat feit zal goed moeten worden

uitgelegd, want het begrip zelf impliceert toch altijd een zekere connotatie van besparing.

Met betrekking tot de taalregeling ben ik op mijn hoede. Ik wil er zeker over discussiëren, maar merk dat de professor als argument de internationalisering en de buitenlandse studenten aanhaalt. Ik vind het zelf ook goed dat die elementen er zijn, maar voor de Erasmusstudenten waarnaar wordt verwezen, behelst dit het onderdompelen van die buitenlandse studenten in een cultuur aan de hogeschool of universiteit waar ze willen verblijven gedurende zes maanden of een jaar en het oppikken van de onderwijstaal daar. Als een Vlaams student naar Italië of Frankrijk trekt in dat kader, dan wordt daar onderwezen in de taal van het land. De internationale forumtaal waarvan sprake wordt volgens mij verengd tot het Engels. Graag wat meer informatie daarover.

De heer Jef Tavernier: Er is inderdaad een intrinsieke connotatie met besparing bij het principe rationalisatie. Mijns inziens kan dat op twee manieren worden bekeken: evenveel bereiken met minder middelen of met evenveel middelen meer bereiken. Ik hoop dat de doelstelling bij de tweede optie ligt. In het stappenplan lijkt het erop dat de eerste optie eerst komt. Er wordt immers een stop gezet op het organiseren van nieuwe opleidingen. Rationaliseren is dan evenveel bereiken met minder middelen. Wanneer gebeurt de overslag? Bovendien kan dit ook beschouwd worden in het perspectief van personeel. Zal met hetzelfde personeel meer worden gedaan of heeft het tot gevolg dat alles met veel minder personeel kan? De onderwijscomponent – tegenover onderzoek – en de opvolging en het coachen van studenten binnen het onderwijslandschap zal in het kader van de flexibilisering ontzettend belangrijk blijven. Om te verhinderen dat een aantal studenten hun weg niet meer vinden, zullen er volgens mij ook voldoende middelen moeten worden ingezet.

Mevrouw Katleen Helsen: Het is me nog niet duidelijk of de leden van de commissie hebben gewerkt ten persoonlijke titel of als afgevaardigden van hun instellingen. In welke mate wordt het rapport door de diverse instellingen gedragen? Wat gebeurt er nu verder mee: zal dezelfde commissie het verder uitwerken?

De lijst met professionele bacheloropleidingen met minder dan 80 studenten onder diplomacontract is toch wel aanzienlijk. Is het realistisch om tegen 2012-2013 de in het rapport vooropgestelde doelstelling effectief te halen?

Het rapport heeft het ook over de potentiële behoefte aan decretale aanpassingen als het gaat over associatieoverstijgende samenwerkingsverbanden. Is dat al concreet?

Met betrekking tot de onderwijstalen in het hoger onderwijs is in het Vlaams Parlement al een discussie gehouden op 16 januari 2008 (*Hand. VI. Parl. 2007-08*, nr. P24). Wat is de houding van de minister ten aanzien van de aanbeveling ter zake in het rapport?

Mevrouw Laurence Libert: Er is inderdaad nood aan een rationalisatie in het hoger onderwijs, maar die moet er komen zonder aan de kwaliteit van onderwijs of onderzoek te raken. Bovendien moet er een garantie zijn van een verdere democratisering van het hoger onderwijs. De aanbevelingen in het rapport kunnen we in meer of mindere mate steunen.

Bij de tijdelijke stilstand voor het organiseren van nieuwe opleidingen heb ik wel wat vragen. Op 6 maart 2008 heb ik de minister nog een vraag gesteld over de erkenning van de nieuwe opleiding master in de ergotherapeutische wetenschappen (*Hand. VI. Parl. 2007-08*, nr. C169). De minister antwoordde dat het tot 2010 zou duren vooraleer aanvragen voor nieuwe opleidingen zouden kunnen worden ingediend. Blijven de minister en professor Soete daarachter staan? De aanvragen moeten voor 1 april 2008 binnen zijn en ik kan me voorstellen dat de aanvragen en procedures dan lopen en dat er gewoon voldoende tijd wordt genomen om voorbereidend werk te doen. In het kaderdecreet staat ook duidelijk een procedure omschreven voor de erkenning van nieuwe opleidingen. Zal dit dan worden gewijzigd? Welke wetgevende decretale basis of welk uitvoeringsbesluit zal de minister hanteren om rechtszekerheid voor iedereen te garanderen? Is er een concrete communicatie met de instellingen gebeurd naar aanleiding van die beslissing om een stop te zetten op de erkenning van nieuwe opleidingen?

De heer Piet De Bruyn: De commissie heeft alvast blijk gegeven in staat te zijn om een moeilijk onderwerp zoals het integreren van het hoger onderwijs aan te pakken en daarover een samenhangende visie te formuleren.

De taalregeling blijft een nagel waarop we blijven kloppen. Onze enige bekommernis is een sociale kijk op dat gegeven. Ik kan me perfect voorstellen dat wat in annex 1 staat over de taalregeling perfect verdedigbaar en logisch is vanuit de rationalisatiecriteria zoals de commissie die voorstelt. Ik heb het er echter moeilijk mee dat dit de enige mogelijkheid of benaderingswijze zou zijn. Er rijzen heel terechte vragen en wij hebben al eerder gewezen op de groepen die daarvan het slachtoffer zouden kunnen worden. Ik mis een antwoord op vragen die vanuit sociaal oogpunt kunnen rijzen. Wat met de mensen die met een taalachterstand kampen? Er wordt al heel vroeg terecht geïnvesteerd in het Nederlands als onderwijstaal. Zetten we met de suggesties van de

commissie in deze geen grote stap achteruit ten aanzien van de engagementen die we ook tegenover de diverse kansengroepen zijn aangegaan? Die bekommernis delen blijkbaar ook nog andere collega's.

Mevrouw Marie-Rose Morel: Ook ik struikel over de voorgestelde wijzigingen aan het decreet inzake de taalregeling zoals voorgesteld in annex 1. Professor Soete had het over de vele buitenlandse studenten die al in de grote studentensteden opduiken. Dat kan allemaal best, maar er zijn ook nog een aantal objectieve criteria om rekening mee te houden. Uit de debatten die recent ter zake zijn gehouden blijkt ook dat er van de opleidingen die in het Engels worden aangeboden, op geen enkel moment kan worden aangetoond dat deze ook meer buitenlandse studenten aantrekken. Daarover zijn de nodige cijfers beschikbaar. Er is dan ook geen enkel recht evenredig verband aan te tonen tussen een aanbod in het Engels en een toename van buitenlandse studenten.

Ik sluit me ook volledig aan bij wat de heer De Cock oppert: men gaat naar het buitenland studeren om net niet de eenheidsworst te krijgen die overal beschikbaar is. Men gaat er heen om ondergedompeld te worden in de taal en cultuur en alles wat daarbij hoort.

De heer De Bruyn raakte ook het punt van de sociale drempel aan die zeker ontstaat, mocht men rationalisatie gelijkstellen aan meer lessen in het Engels. Ik hoorde ook in uw betoog een contradictie. U zei dat een locatie belangrijk is voor wat jongeren gaan studeren en dat er nog altijd een grote regionale instroom is. Dat klopt, maar anderzijds staat het decreet toe de lessen parallel volledig in het Engels aan te bieden. Dat kost geld. Een aantal partijen hebben een tijdje geleden voorgesteld om in die zin te rationaliseren en een aantal opleidingen in het Nederlands te schrappen. Dat staat haaks op wat u net hebt gezegd over de regionale instroom en de geografische toegankelijkheid. Wat de Vlaams Belangfractie betreft, is de annex 1, zeker voor de bacheloropleidingen, geen goede zaak. Er zijn voorbeelden te over die uitwijzen dat het niet beter is een vak onderwezen te krijgen in een taal die niet de moedertaal is. Meer nog, in koloniale landen heeft destijds dat experiment niet echt tot successen geleid.

In het begin van het rapport staat dat minister Frank Vandenbroucke een commissie heeft ingesteld. Werd die commissie samengesteld op voordacht van de minister zelf of hebt u zelf mensen gecontacteerd?

De heer Sven Gatz: Ik wil de discussie niet verenigen tot die ene aanbeveling, maar toch wil ook ik terugkomen op de taalregeling. Er is alleen maar een aftastend debat gehouden ter zake dat heeft aangetoond welke beginposities de partijen innemen. Ik

heb de indruk dat sommigen blijven steken in die positie.

Nu, enkele weken verder, zal de minister ongetwijfeld zijn inzichten verruimd en verder onderbouwd hebben om in die zin het debat verder te kunnen voeren. Zijn er intussen nieuwe inzichten?

Professor Soete, u kijkt als Vlaamse buitenstaander vanuit Nederland naar ons onderwijslandschap. Dat is een bevoorrechte positie om te zien hoe we in het debat ter plaatse blijven trappelen. Ook in Nederland zijn er een aantal dérapages geweest. Ik weet niet of de houding van de Nederlanders met betrekking tot de vreemde talen in het hoger onderwijs ons model moet zijn. Ik denk het niet en ook de minister schudt met het hoofd. Ten persoonlijke titel wil ik weten of u bepaalde aanbevelingen of goede raad te geven hebt in dit verband? U staat ervoor bekend voorstander te zijn van een opening te maken ten aanzien van de taalregeling. Aan welk tempo kunnen we die uitdaging aangaan? Het is niet de bedoeling binnen enkele jaren al met opleidingen te zitten aan de hogescholen en universiteiten, die volledig in het Engels worden gedoceerd. Dat is niet het doel.

De heer Leo Pieters: Mag ik een verduidelijking vragen inzake de inkanteling vanuit de professionele hogeschoolopleidingen naar academische bachelor in de universiteiten. Is het de bedoeling die twee ook weer te splitsen? Wil men de associatie ook verderzetten of wordt het een tweede spoor tussen professionele bachelor en academische?

Ik wil met betrekking tot de rationalisering nog benadrukken wat de heer Tavernier heeft gezegd. Wij vinden het niet correct dat er een rationalisering zou worden doorgevoerd om de middelen dan aan te wenden voor projecten die al klaarliggen om gefinancierd te worden. Rationalisering moet op zichzelf staan en met de vrijgekomen middelen kunnen dan nieuwe projecten worden opgezet. De volgorde moet goed zitten, veeleer dan de financiering.

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck, voorzitter: Professor Soete, u had het even over een nieuw gegeven in het onderwijslandschap, de assen. Er is sprake van de as KULeuven-Hasselt en de as UGent-VUB. Wat met het kleine asje Antwerpen? Wordt dat een aanhangsel van een van beide grote assen of denkt men eraan een as naar Nederland door te trekken met Antwerpen?

Als er strategische allianties zoniet fusies zouden ontstaan, wil ik graag weten wat er gebeurt met het levensbeschouwelijke pluralisme waarvan sprake. Meer bepaald denk ik aan de situatie UGent en VUB. Zal daarvoor een decreetswijziging gebeuren en welke weg moet daarin juridisch dan worden

gevolgd?

Het voorgestelde moratorium op nieuwe opleidingen blijkt niet zo sluitend te zijn. Als men zich er niet aan houdt, ligt dan het hele proces stil of wat zal de reactie dan zijn?

Ik sluit me ook aan bij heel wat meningen met betrekking tot de taalregeling. Ik richt me ook tot de heer Gatz als ik zeg dat ik wel denk dat, met de situatie die vandaag in het secundair onderwijs niet zo rooskleurig blijkt te zijn, vooral op dat niveau het werk moet gebeuren wil men dat verderzetten in het hoger onderwijs.

Ik wil met nadruk vragen dat het rapport ook aan de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) wordt voorgelegd, om te zien hoe op het terrein de verschillende betrokkenen zullen reageren. De commissie is ook een ministeriële commissie en daarom sluit ik me aan bij mevrouw Helsen als ze vraagt naar de positie van de leden.

3. Antwoorden van professor Luc Soete

Professor Luc Soete: Ik dring er in eerste instantie op aan dat men het rapport in al zijn details leest. We kregen een bestek van de minister met een duiding van het waarom van de rationalisering. In delen 1 en 2 gaan we daar heel diep op in. We gaan zelfs terug tot het rapport van Roger Dillemans en waarom er op dit moment een zo gefragmenteerd landschap is in Vlaanderen, het verlies dat daarmee gepaard gaat aan kansen, het gebrek aan kritische massa en personeel enzovoort. De cijfers op zichzelf en de normen die wij stellen zijn toch al vrij minimaal. 60 studenten over de drie jaar is twintig studenten. Vanuit die cijfers bekeken is er toch echt een grote versnippering van het hoger onderwijslandschap. Daarachter zitten alle redenen van regionale ontplooiing, bijkomende semi-volledige universitaire instellingen. Dat verleden slepen we mee en dat heeft een uitermate gefragmenteerd landschap tot gevolg. De argumentatie voor rationalisering is dus wel degelijk aanwezig. De uitdaging zou ik benoemen als het realiseren van het potentieel door een betere organisatie. Dat staat ook vrij uitvoerig in het rapport vermeld.

In mijn uiteenzetting heb ik het enkel willen hebben over de mobiliteit die onder druk komt te staan. Dat is in eerste instantie de internationale mobiliteit, maar dat is iets van de toekomst. Daarover zijn we het allicht allemaal eens. Het gaat dan niet enkel over Europese mobiliteit met Erasmus, maar internationaal, juist met het oog op de grote verschillen in demografie en participatiegraad tussen noord en zuid. Daarom willen we op dat soort mobiliteit in elk geval de aandacht vestigen, met het Taaldecreet als

een barrière.

De andere soort mobiliteit is die tussen de professionele en academische richtingen. In dat verband waarschuwen we ervoor dat het binaire stelsel wel voldoende garanties moet bieden voor mobiliteit.

Dan is er de mobiliteit tussen de instellingen. Er is het tweede Europese stelsel van studiepunten, ECTS-punten. De tijden zijn veranderd, niet zozeer in een nationaal stelsel, maar wel als men via de studiepuntenstelsels werkt. Er zijn al zoveel afspraken binnen geaccrediteerde stelsels dat het in Nederland zeer gemakkelijk is om in een andere instelling studiepunten te gaan verwerven.

De docentenmobiliteit die is aangehaald, is volgens mij een voorbeeld van totale inefficiëntie. Het punt is precies beter te organiseren en dat impliceert dat er meer wordt gegroepeerd en samengevoegd. Studenten kunnen dan eventueel in dezelfde geografische omgeving op een aantal punten zaken volgen. Dat is precies de associatiefunctie en het doel van rationaliseren. De studentenpool staat centraal en de opleidingen worden gebundeld. Ik geloof dat er conform het rapport tal van mogelijkheden tot samenwerking zijn.

Met betrekking tot de inkanteling deel ik de zorg die is geuit. Op het einde van het rapport stellen we daarom ook dat de hogescholen niet verweesd mogen achterblijven. Er zijn op dit moment heel wat cross-subsidies binnen de hogescholen tussen de professionele en de academische opleidingen. Mogelijk is dat ook zo voor het personeel. Vooral ook dat personeelsaspect moet nader worden onderzocht. Wat gebeurt er bij sommige van de professionele opleidingen – waar het academisch gevormd personeel net zo'n belangrijke functie had – als er een aantal mensen uit scholen worden weggehaald, die inkantelt binnen de associaties en straks binnen de universiteiten? Ik ben me volkomen bewust van dat aspect en we zullen ons er dan ook grondig over buigen.

De heer De Cock had het over de financiering. De inkanteling en de transparantie die ermee gepaard gaat, is een versterking van het hoger onderwijs in Vlaanderen. Daarom is de investeringsnorm van 2 percent van het bbp die we vooropstellen, een investering in de toekomst, in de kenniseconomie. Daarom kan een rationalisering gepaard gaan met een forse verbetering van de kwaliteit.

Wat de taalregeling betreft, wil ik voor de duidelijkheid stellen dat we het alleen over de bachelors hebben in het rapport. Het enige dat in het rapport gevraagd wordt is om de omvang van het aantal opleidingsonderdelen dat in een andere taal dan het Nederlands mag worden aangeboden op te trekken van

10 naar 20 percent van het opleidingsprogramma om zo de deur open te kunnen zetten voor Erasmusstudenten met het oog op de volledige 30 of 60 studiepunten die ze kunnen halen. Daarna kunnen we ook focussen op de masteropleidingen die een internationale focus hebben maar niet regionaal gebonden zijn. Het gaat dan echt over universitaire masteropleidingen met een link naar de internationale arbeidsmarkt. In dat verband zeggen we dat het te betuttelend en te duur is om telkens de eis eraan te koppelen van het taalequivalent.

Denkt u dat er in die enkele maanden dat buitenlandse studenten hier studeren een echte onderdompeling kan gebeuren in een cultuur? Kan dat in die mate dat een student mee lessen kan volgen, mee discussies kan voeren met een docent, mee geïntegreerd kan worden in het onderwijs in een vreemde taal? Dat lijkt me voor de meeste internationale studenten een veel te beperkt tijdsschema voor een onderdompeling in onze cultuur. Het kan bijvoorbeeld wel waar er een grensgebied is, zoals Maastricht en de Duitse grens, omdat daar een quasi gemeenschappelijk dialect wordt gesproken. Als het gaat over mobiliteit, uitwisseling van studenten en het invullen van een beperkt aantal studiepunten die men wil volgen, dan moeten we aanvaarden dat we met het Nederlands een te klein taalgebied bestrijken om aantrekkelijk te zijn voor veel studenten. Dat kan men weigeren te aanvaarden, of men kan beslissen het juist effectiever te benutten en het in het hoger onderwijsstelsel in te bouwen waardoor er een internationale verrijking ontstaat in het hoger onderwijsstelsel. In mijn visie is taal in het hoger onderwijs iets dat in de sociale omgeving leeft. Het onderwijs aan mijn faculteit is vanaf het eerste jaar in het Engels. Maar overall wordt wel wat Nederlands, Duits enzovoort gesproken. De Engelstalige studenten hebben Maastricht alvast geen windeieren gelegd in het kader van de internationalisering van een kleine provinciestad. Het is in die twintig jaar opgeschoten tot een internationale stad met internationale allure. Het blijft een open debat, maar ik wil wel graag eens de economische analyse zien van de toename van buitenlandse studenten voor een aantal kleine provinciesteden die de kans krijgen om zich zo internationaal te profileren. Ook de culturele analyse lijkt me interessant. Wat in het rapport is opgenomen is in elk geval de consensus van iedereen in de ministeriële commissie. Men is ervan uitgegaan dat dit vereist is om op het masterniveau te kunnen rationaliseren. Om de mobiliteit op bachelorniveau te verkrijgen, daar vragen we enkel de aanpassing van 10 naar 20 percent.

Met de heer Tavernier ben ik het eens dat er allerlei elementen van coaching inherent zijn aan de onderwijscomponent. Men zou de stelling kunnen hantieren dat bij de academiserende opleidingen nog veel meer onderwijsexpertise zit die kan worden benut

binnen de universiteit. In het versterken van de onderzoekscomponent kan in die optiek dan een veel grotere meerwaarde gegenereerd worden. Ik ben het ermee eens dat de essentiële vraag is of men meer gaat doen met hetzelfde personeel. Het is cruciaal hoe men de personeelsproblematiek zal aanpakken in het perspectief van een koppeling tussen sterkere onderzoeksondersteuning en de onderwijscomponent met de coaching-aspecten die vaak in hogescholen meer uitgebouwd zijn dan in universiteiten.

Mevrouw Helsen wilde weten in welke hoedanigheid we in de commissie zitting hadden. We zaten er ten persoonlijke titel. Het rapport is dus niet gedragen door de instellingen, maar het is aan hen om nu tegen hun voorzitters in te gaan en te zeggen waarmee ze het niet eens zijn. Elk lid van de commissie heeft uiteraard zijn eigen netwerk binnen het Vlaamse onderwijslandschap en dat zal zeker ook benut zijn.

De lijst van professionele opleidingen is inderdaad aanzienlijk. U zou echter verstedd staan in hoeverre die hogeronderwijsinstellingen zich bewust zijn van het probleem en zelf met rationalisatie bezig zijn. Mijn inschatting is dat men er in de voorziene tijdspanne wel kan komen.

Mevrouw Libert, voor ons was de eerste aanbeveling van rust in het hoger onderwijslandschap veruit de meest essentiële. De minister kan antwoorden op uw meer specifieke vraag, maar ik denk echt dat met wat in sommige kranten is verschenen, het rapport nodig was. Het was goed dat het rapport al beschikbaar was.

Wat de opmerking van de heer De Bruyn betreft, is het zo dat waar we het hebben over de masteropleidingen de internationale dimensie de essentie is inzake de aanpassing van het decreet. Het gaat dan ook precies om docenten die binnen het kader van een internationale arbeidsmarkt wel degelijk over voldoende kennis daarvan en over de taalvaardigheid beschikken om erop te kunnen inspelen. Ik beschouw dat niet als een groot sociaal probleem. Het gaat in deze niet om de professionele opleidingen of de academiserende bachelors.

Mevrouw Morel, de contradictie die u ziet is volgens mij onbestaande. De lokale geografische belangen spelen enkel bij de professionele bacheloropleidingen en dat is de bedoeling van een fijnmaziger netwerk. Daarom doen we ook geen specifieke aanbevelingen, behalve over de mobiliteit, die zich echter veel meer situeert in de academische opleidingen waar veel meer internationale studentenmobiliteit plaatsvindt.

Ik ga ervan uit dat de heer Gatz de dérapages in Ne-

derland beter kent dan ikzelf. Maar ik denk dat deze vooral ook binnen de eigen cultuur moeten worden gezien. De cultuur ter zake in Nederland ligt anders dan in Vlaanderen.

Mijnheer Pieters, in deel 2 staat het hele verhaal van hoe alles decretaal verloopt. De associaties hebben de verantwoordelijkheid, ook de geografische, over de academiserende opleidingen. De hogescholen kunnen alleen die opleidingen aanbieden als ze aan een associatie gekoppeld zijn. Er is een transitieperiode waarbinnen ze een accreditatieproces in gang moeten zetten. Op zeker moment, als we de inkanteling willen doen, zal de vraag rijzen wat dan nog het nut van associaties is. Daar schetsen we twee alternatieve scenario's. In het eerste gaan de associaties op in een universiteit nieuwe stijl. VUB-Erasmus is zo'n idee, dat ook het gevaar van eilandvorming van de professionele hogeronderwijsopleidingen voorkomt. De tweede optie voorziet in een andere rol met nieuwe uitdagingen voor de associaties. Dat waren brainstorming-discussies.

Mevrouw Van Kerrebroeck, u vraagt naar de evolutie van de assen. Dat fenomeen had met ons weinig uitstaans. Het proces was al in gang gezet voordien. De derde as is de metropool. Wat kan men – tegenover twee kleinere geografische assen van 40 of 50 kilometer – zich beter wensen dan dat. Een pool kan groeien naar alle windrichtingen.

Het is volgens mij ook juist interessant dat die assen doorheen de traditionele levensbeschouwelijke visies breken.

Het moratorium is voor iedereen in de commissie nog steeds de lijn die alle leden bindt.

De taalregeling is naar mijn inzicht een minder dramatisch punt.

4. Antwoorden van de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming

Minister Frank Vandenbroucke: Het rapport is een zeer belangrijk werkstuk en ik kan me vinden in heel wat aanbevelingen. Het is ook goed dat over bepaalde gevoelige thema's, zoals de kritische massa studenten, het optimale aanbod, de optimale organisatie van het landschap, men man en paard durft te noemen en met cijfers durft te komen. Zo wordt het concreet.

Het was niet de vraag om de instellingen te binden, maar met commissarissen die toch een zeker gezag genieten binnen de instellingen, ging ik er wel van

uit dat ze hun woorden zouden wikken en wegen en dat ze toch zouden spreken vanuit het gevoel enig draagvlak te vertegenwoordigen. Ik koos voor deze formule omdat ik wil dat het hoger onderwijs collectief verantwoordelijkheid opneemt voor de kwaliteit van het aanbod van het hoger onderwijs. Het is een oefening in het geven van vertrouwen aan een groep mensen.

Ik ben een beetje verrast dat men blijft vragen naar de redenen voor rationalisatie. Het lijkt me bijzonder evident en het behelst absoluut geen besparing, aangezien ik meer geld aan het investeren ben. De Europese Commissie stelt zelfs dat er nog meer investeringen moeten gebeuren in het hoger onderwijs. Dit geldt zeker als er sprake is van academisering.

Stelt u zich voor dat voor sterrenkunde of oud-Grieks in Vlaanderen, ofwel niet, ofwel op 20 plaatsen, in een opleidingsmogelijkheid zou worden voorzien. Beide zijn domme opties. We hebben niet de mensen om dat goed te omkaderen op zoveel plaatsen. Ik geloof ook dat mobiliteit van professoren niet de oplossing is daarvoor, al heb ik er niets op tegen. Het is met het oog op injecteren van nieuwe denkbeelden en in het kader van onderwijsvernieuwing zelfs interessant. Eén briljante professor op 20 plaatsen hetzelfde gaan laten doceren, is echter niet haalbaar. Tussen die nul en 20 ligt dus een optimum. Om uit te maken waar dat ligt, moeten we in de eerste plaats erkennen dat dit voor ons te gefragmenteerd is. Dat spruit voort uit het feit dat ik ervan overtuigd ben dat we kansen moeten bieden op uitstekend onderwijs. Dat wil twee dingen zeggen. Ten eerste moet er een basiskwaliteit op hoog niveau gerealiseerd worden in elke opleiding. Bovendien moet er in dat landschap voldoende diepgang, specialisatie en diversiteit worden ingebracht. Een te gefragmenteerd aanbod werkt deze drie elementen tegen. Aan studenten moet men dan ook duidelijk maken dat, als dat aanbod er is, dat niet op fietsafstand te vinden zal zijn.

Het is ook geen louter kwantitatief verhaal. Als het over masters gaat, waar het probleem prangender is dan bij de bachelors, dan moet worden nagegaan waar de onderzoekszwaartepunten liggen en hoe die te beoordelen. Dat gaat om kwaliteit, naast het levensbeschouwelijke natuurlijk. Het debat is wel urgent in Vlaanderen omdat door de bama-structuur te introduceren, er impliciet een zeer vergaande beslissing is genomen. Het betekent eigenlijk dat er in 2013 50 procent meer jongeren in Vlaanderen zullen studeren aan academische opleidingen dan vandaag. Dat is de hele idee van academisering. Het gros van de twee-cycli-opleidingen aan hogescholen moeten dus echt academisch worden. Het is een enorme gok, die we mijns inziens moeten wagen en waarvan ik overtuigd ben dat het kan, mits het uitgangspunt een

rationeel landschap is. Daar moeten we beginnen en daarin moeten de universitaire instellingen het proces goed aansturen en de juiste mensen moeten op de juiste plaats terecht komen.

Dat brengt ons bij de inkanteling. Ik heb daarover al heel wat nagedacht en ben tot een enigszins geëvolueerde visie gekomen. De commissie oppert dat een academische opleiding thuishoort in een universiteit. Dan moet die opleiding dus ingekanteld worden. Er zijn een aantal argumenten daarvoor: transparantie, zeker ten aanzien van het buitenland, en het voorkomen van de versnippering. Want eigenlijk moet in elke hogeschool die zo'n opleiding aanbiedt dan ook een basis voor wetenschappelijk onderzoek worden gelegd. De basis voor wetenschappelijk onderzoek kan echter beter in universitaire instellingen liggen en die kunnen dat dan aansturen om versnippering van de onderzoeksbasis tegen te gaan. Ik heb echter aarzelend gereageerd omdat ik in elk geval met vakbonden en besturen wilde overleggen en omdat ik me ook zorgen maak over wat dan achterblijft van professionele bachelors. Van dichterbij bekeken, blijkt dat de meeste hogescholen niet zo drastisch zullen veranderen. Heel wat ervan bieden dominant of zelfs uitsluitend professionele bachelors aan.

Voorts denk ik dat het perspectief om geacademiëerde opleidingen in te kantelen in universiteiten een bijzonder enthousiasmerend en boeiend gegeven is dat in de plaats moet treden van de oude debatten. Daarin werd telkens gevraagd om nieuwe opleidingsbevoegdheid. Dat kan niet meer. Het nieuwe debat stelt dat er in Antwerpen een echte universitaire poot moet kunnen ontstaan voor de industriële wetenschappen en technologie. In Limburg moet ook zo'n stevige universitaire poot komen. Dat lijkt me daar ook zeer goed gesitueerd, gezien het secundair onderwijslandschap met een sterke technische inbreng en de industriële dynamiek die in Limburg toch anders en interessant is. Het debat moet erom gaan dat wat er is aan goede academische opleidingen ook degelijk geacademiëerd moet zijn en in een universitaire omgeving ondergebracht. Ik heb ook aan een aantal kranten duidelijk willen maken dat de inkanteling van academische opleidingen in universiteiten op de agenda staat en dat we nu het spoorboekje daarvoor moeten schrijven. Het kwaliteitsniveau moet men uiteraard halen. In Limburg is daar rond een ruime consensus aan het groeien. Dat er over de inkanteling nog discussie kan zijn, is evident. Ik wil het er met de vakorganisaties en de besturen nog over hebben wat dat allemaal inhoudt, maar het perspectief blijft hetzelfde.

Het moratorium is al goed verantwoord door de professor. Het is vooreerst psychologisch nodig. Mevrouw Libert, ik ben nog niet helemaal zeker over een antwoord op uw vraag over hoe ik ter zake

rechtszekerheid zal creëren. Ik heb er een dubbel gevoel over omdat ik echt wil inzetten op de collectieve verantwoordelijkheid van het hoger onderwijs zelf. Het mooiste zou een plechtige belofte zijn dat er geen voorstellen voor nieuwe opleidingen komen tot april 2010 voor het academiejaar 2011-2012. Is dat dan rechtszekerheid? Neen, het is eerder een collectief engagement. Ik wil daarover onder meer met de Vlaamse Hogescholenraad (Vlhora) en de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) nog overleggen en wil het ook enigszins van die instellingen laten afhangen. Als zij oordelen dat er beter een decretaal initiatief wordt genomen, dan kan dat. We zijn in elke geval te laat voor 1 april 2008. Ik zou graag een collectief engagement zien.

Vervolgens kom ik terug op de assen waarvan ik een groot pleitbezorger ben. Er is nood aan strategische samenwerkingsverbanden. Een driepolig landschap is interessant. Over Antwerpen wil ik nog meegeven dat de Antwerpenaren doorgaans niet lijden aan een gebrek aan zelfvertrouwen. Toch vind ik dat de academische en de hoger onderwijswereld van Antwerpen net wel een gebrek aan zelfvertrouwen etaleert. Dit is een metropool waar men perfect een zeer geïntegreerde onderwijsstructuur tot stand kan brengen. Het is een fantastische uitdaging om van in de kleuterklas een tienkamp voor gelijke kansen op uitstekend onderwijs op te bouwen tot in de hogere opleidingen. Antwerpen is op zichzelf dus sterk genoeg en hoeft van die andere assen niets te vrezen. Integendeel, het kan ervan mee genieten.

De samenwerking UGent-VUB moet overeind blijven, uiteraard met respect voor het levensbeschouwelijke pluralisme. Daarin volg ik u, mevrouw de voorzitter. Samen met de samenwerking Leuven-Limburg – die strategisch wordt – en Antwerpen, geïncorporeerd in een Europese ruimte waarbinnen ook Europese allianties worden aangegaan, is dat de toekomst.

Over de taalkwestie neem ik hier nog niet meteen een heel concreet standpunt in, omdat ik nog wacht op het advies van de Vlor. Ik pleit wel voor enige soepelheid ter zake en niet voor het absoluut willen bevriezen van wat er aan regelgeving is. Persoonlijk denk ik dat de sociale zorg van bepaalde commissieleden lovenswaardig is, want ik hou daar zelf ook aan. In het geschetste interval, de marge voor anderstalig aanbod, is er geen sociale kwestie. Een master met internationale roeping deels in het Engels aanbieden is op dat niveau geen probleem. Studenten die taalmoeilijkheden zouden hebben, mogen daar niet meer zitten. Dat moet elders al opgelost zijn. Integendeel zou het asociaal zijn de Vlaamse jongeren dat te onthouden. Het debat gaat in mijn ogen niet over achterstelling of niet, maar wel over kwaliteit. Het Nederlandse systeem lijkt me een typevoor-

beeld van kwaliteitsverlies doordat de balans is doorgeslagen in overmatig verengelsen. Niet alle studenten zijn immers van bij de eerste stappen in het hoger onderwijs in staat om goed te participeren in het Engels. Zelfs studenten in masterklassen kunnen niet alle finesses in die taal even goed bespreken bij aanvang. Ik wil ook in taalpolitieke zin voorkomen dat het Nederlands als academische taal volledig verdwijnt. Dat moeten we blijven voeden. Mijn visie is daarover genuanceerd.

Hoe ziet het verdere verloop eruit? Ik zal een brief richten aan de commissarissen en professor Soete, waarin ik meeneem wat hij zelf al als huiswerk geeft. Bovendien zal ik daarin nog om specificaties en verduidelijking vragen bij een aantal punten en zal ik nog nieuwe thema's aansnijden.

5. Replieken

De heer Ludo Sannen: Ik wilde enkel binnen de marges van de definitie van een gedachtewisseling door bijkomende bedenkingen en inzichten ertoe kunnen komen om het eigen inzicht te vormen. Op termijn kan dat tot duidelijke standpuntbepaling leiden.

Professor Soete stelt terecht dat de hele regelgeving mobiliteit tussen de instellingen mogelijk maakt. Dat is in Nederland allicht een vanzelfsprekendheid, maar in Vlaanderen zeker niet. Het is een tekort dat ik vaststel. Het is voor een student moeilijk om keuzevakken zomaar ergens anders te gaan volgen en de punten mee te nemen naar de andere instelling waar men ingeschreven is. Erger nog, bepaalde overgangen en bruggen zijn bijna associatiegebonden georganiseerd. Daardoor worden studenten heel sterk binnen de associatie geleid. Ik ondersteun de idee van internationale mobiliteit, maar denk dat ook de mobiliteit tussen instellingen een duw in de rug nodig heeft. Dat vond ik niet terug in het rapport.

Inzake de mobiliteit van docenten was mijn vraag eigenlijk ingegeven door een inspiratie die ik van de universiteit van Maastricht meenam. Naar aanleiding van de transnationale Universiteit Limburg (tUL), was dat de eerste universiteit die vroeg of voor bepaalde opleidingen die normaal in Hasselt zouden worden aangeboden, de professoren zich zouden willen verplaatsen naar Maastricht om daar de lessen te geven. Ik dacht dat het soms misschien wel interessant kon zijn om in een reeds aanwezige entiteit van opleiding een inbreng te krijgen van buitenaf. Ik wilde gewoon even aantonen dat rationaliseren ook kan zonder een vestigingsplaats of plaats van aanbod uit te sluiten. Daarnaast is toch ook de meerwaarde van gastprofessoren algemeen bekend, niet enkel voor de student, maar ook voor de docent zelf.

Mevrouw Laurence Libert: Het verheugt me dat de minister erkent dat er een legistische onduidelijkheid bestaat. Over hoe het er dan precies moet uitzien, zal zeker nog gediscussieerd worden in deze commissie. Ik ben het er wel mee eens dat er een stop van erkenningen moet zijn, maar niet van aanvragen. De procedure van aanvragen kan mijns inziens wel lopen zodat de omgeving voor nieuwe opleidingen kan rijpen in die periode.

We zijn voorstander van een rationalisatie en een tijdelijke stop van nieuwe richtingen. Toch mag dat geen voorafname zijn op wat er gebeurt als het academiseringsproces voltrokken is. De evolutie staat immers niet stil. Nu al zeggen dat bepaalde dingen niet mogen gebeuren na dat academiseringsproces, daar willen wij niet in meestappen.

Kunnen dan ook geen schakelprogramma's voor de overgang van professionele bachelor naar master worden ingevoerd in die periode?

Professor Luc Soete: Die staan ook onder de uitzonderingen vermeld, net als het opschuiven van eenjarige naar tweejarige master enzovoort. Dat is niet echt in detail uitgewerkt. Het is zeker niet de bedoeling het academiseringsproces na afloop aan banden te leggen. Waar we naar streven is even een standstill in te bouwen om het rationaliseringsproces in gang te zetten. Dat kan nu eenmaal niet als iedereen strategisch gedrag vertoont. De hogeronderwijssector zit vol met uiterst slimme mensen en het is dan ook nodig dat er nergens ontwijkingsmogelijkheden zijn. Om het vertrouwen te wekken moet alles kloppen. Eenmaal het rationaliseringsplan is gerealiseerd, kan teruggekoppeld worden naar de dynamiek van het hoger onderwijs.

Mevrouw Marie-Rose Morel: Zoals de professor zelf zei, is het hem inzake de taalregeling vooral om de masteropleiding te doen. In punt 1 van annex 1 gaat het echter over de bacheloropleiding als voorbereiding op die master. De discussie kan dan natuurlijk teruggaan op alle andere onderwijsonderdelen, aangezien alles kan worden bekeken als voorbereiding op wat volgt. Ik was blij van de minister te horen dat het ook om een principekwestie gaat, om iets dat ook een culturele en taalkundige beslissing is.

U erkent ook dat een taal sterft als we ze niet intellectueel en academisch blijven voeden. Het feit dat het Engels invoeren als onderwijstaal een economische revival zou kunnen betekenen, mag zeker niet het enige argument zijn. Economie is belangrijk, maar ook investeringen zonder direct economisch effect, moeten hun plaats hebben. We zijn een Vlaamse Gemeenschap, een Nederlandse taalgemeenschap.

Als we alleen de economische of internationale belangen laten primeren, zal daarvan niet veel overblijven binnen een tiental jaar.

De verslaggever,

Stern
DEMEULENAERE

De voorzitter,

Monica
VAN KERREBROECK
